

Źródła finansowania małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce

Wykonali: Denys Gaidukov
Yurij Sadikov

Wstęp

- ▶ Sektor małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) odgrywa istotną rolę w każdej rynkowej gospodarce narodowej. Jest to spowodowane faktem, że wytwarza znaczącą część PKB oraz generuje liczne miejsca pracy. Niestety, sektor ten napotyka na drodze swojego rozwoju liczne bariery, z których niewątpliwie jedną z ważniejszych jest niedostatek kapitałów własnych oraz trudności w pozyskiwaniu finansowania zewnętrznego, związane m.in. z brakiem odpowiednich informacji o możliwościach pozyskiwania takiego finansowania rozwoju.

Rola małych i średnich przedsiębiorstw w gospodarce narodowej

- ▶ Sektor małych i średnich przedsiębiorstw ma możliwość ciągłej obserwacji preferencji i potrzeb klientów na rynku, na którym działa oraz szybkiej reakcji na zachodzące tam zmiany. Swoją działalność gospodarczą często opiera na poszukiwaniu tzw. nisz rynkowych, których znalezienie jest gwarancją na ugruntowanie pozycji w obszarze działania oraz na brak konkurentów. Ta rynkowa aktywność korzystnie wpływa na aktywizację lokalnego rozwoju oraz na tworzenie nowych inicjatyw, które przyczyniają się do lepszego funkcjonowania całej gospodarki. Firmy sektora MŚP mogą stanowić fundament stabilnego i systematycznego rozwoju gospodarczego, dzięki czemu często określane są motorem rozwoju gospodarczego.

- ▶ Dzięki sektorowi MŚP w gospodarce narodowej uzyskiwane są efekty związane z produkcją, zatrudnieniem, postępem technicznym, regionalną decentralizacją, mobilnością kapitału, ekologią, stabilizacją oraz transformacją .
- ▶ Efekty związane z produkcją i zatrudnieniem są konsekwencją faktu, że małe i średnie przedsiębiorstwa stanowią ponad 99% ogółu przedsiębiorstw istniejących w krajach rozwiniętych. Miejsce pracy znajduje w nich ponad połowa wszystkich osób pracujących poza leśnictwem, rolnictwem i rybołówstwem. W warunkach gospodarki rynkowej małe i średnie przedsiębiorstwa decydują o sile gospodarki w danym kraju.

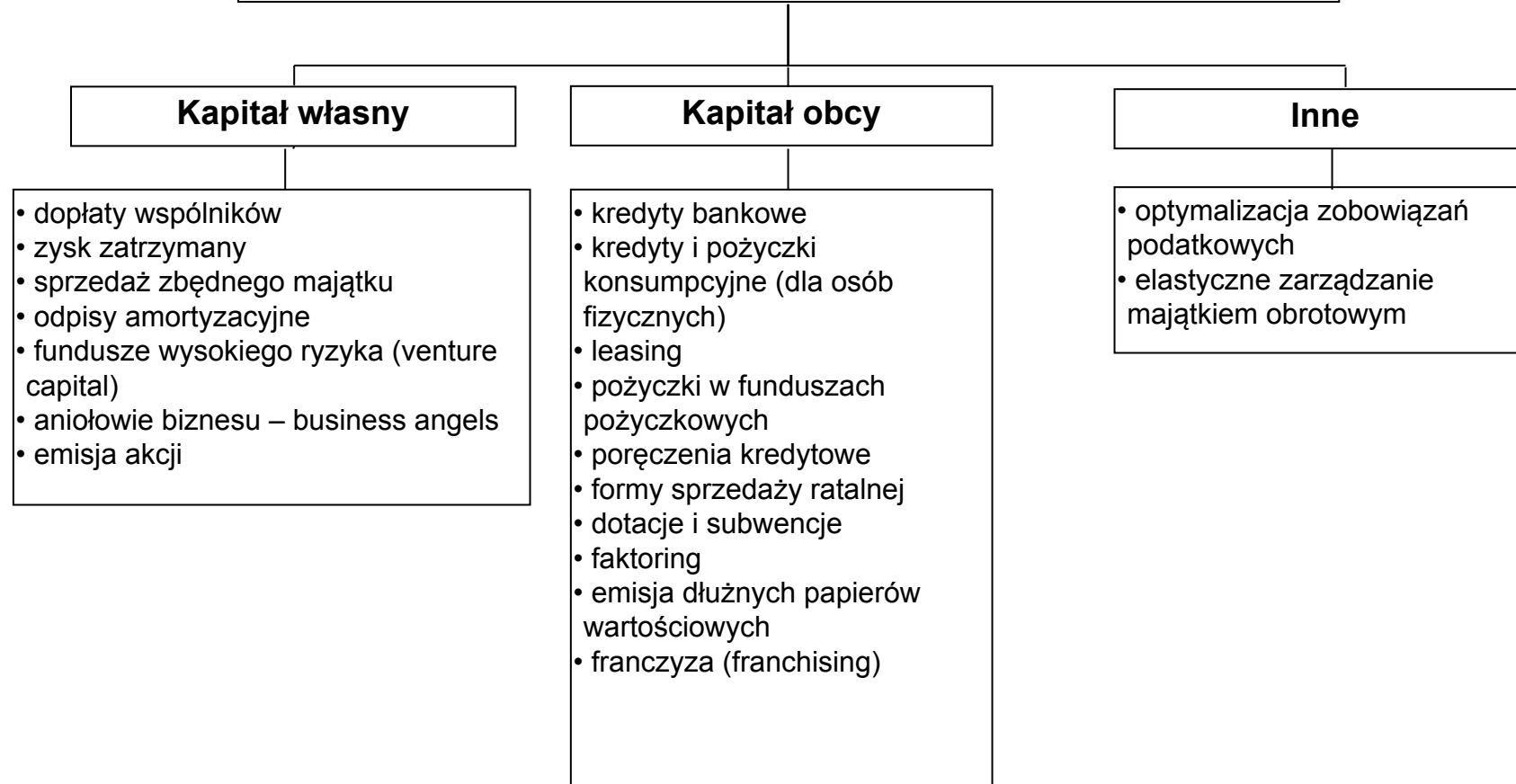
- ▶ W 2009 roku liczba zarejestrowanych przedsiębiorstw sektora MŚP wyniosła 3.874.683, co stanowiło 99,9% liczby wszystkich przedsiębiorstw zarejestrowanych w systemie REGON. W 2008 r. funkcjonowało 1.859.210 małych i średnich przedsiębiorstw zaliczanych do grupy firm aktywnych, z czego 1.787.909 stanowiły mikroprzedsiębiorstwa, 54.974 - przedsiębiorstwa małe oraz 16.327 - średnie . Przedsiębiorstwa MŚP w dużym stopniu generują powstawanie nowych miejsc pracy. Bardzo silnie wpływają na zmniejszenie poziomu bezrobocia w regionie, w którym prowadzą swoją działalność.

- ▶ Jednym z najistotniejszych przejawów przedsiębiorczości jest innowacyjność. Innowacje stanowią warunek przetrwania oraz rozwoju przedsiębiorstwa. Pomimo faktu, że przedsiębiorstwa z sektora MŚP najczęściej nie dokonują analiz badawczorozwojowych oraz nie przeznaczają zasobów finansowych na prowadzenie takich badań, to innowacyjność stale im towarzyszy i przyczynia się do osiągnięcia efektu postępu technicznego.
- ▶ Jednak brak takich badań zmniejsza możliwości konkurencyjności, a często wręcz uniemożliwia osiągnięcie przewagi konkurencyjnej w branży, w której firma funkcjonuje. Istotny dla gospodarki jest efekt ekologiczny.

- ▶ Rozwój przedsiębiorstw niesie ze sobą szkodliwy wpływ na środowisko naturalne. Małe i średnie firmy mają znacznie mniejszy wpływ na zanieczyszczenie środowiska niż firmy duże. Oddziałują one na środowisko zdecydowanie w sposób mniej zdecentralizowany i agresywny.
- ▶ Wpływają również na efekty stabilizacyjne w gospodarce. W sytuacji kryzysu gospodarczego najskuteczniej radzą sobie z zaistniałymi trudnościami. Wykorzystując swoje zdolności adaptacyjne, elastyczność działania oraz postawę właściciela, wdrażają doskonale funkcjonujące mechanizmy obronne. Także efekt regionalnej decentralizacji jest zasługą małych i średnich przedsiębiorstw.

- ▶ Ich powstanie i prowadzenie przez nie działalności nie wymaga specjalnych uwarunkowań infrastrukturalnych i naturalnych. To wzrost liczby MŚP przyczynił się do powstania zdecentralizowanych sieci działalności gospodarczej handlowej, transportowej, usługowej, produkcyjnej oraz do ograniczenia tendencji monopolistycznych w gospodarce polskiej.
- ▶ Podsumowując, należy stwierdzić, że małe i średnie przedsiębiorstwa odgrywają obecnie kluczową rolę w gospodarce, stanowią element ograniczania bezrobocia oraz źródło wzrostu gospodarczego, dlatego bardzo ważnym elementem polityki państwa powinno być właściwe i dostosowane do ich specyfiki wsparcie rozwoju.

Źródła finansowania przedsiębiorstwa

Typ finansowania	Zalety	Wady
I. Kapitały własne		
Własne oszczędności	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wszystkie zyski dla właściciela 2. Brak zależności od wierzycieli 3. Ryzyko straty zwiększa motywacja 4. Zaufanie potencjalnych pożyczkodawców 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ryzyko utraty wszystkiego 2. Przymus osobistego zaangażowania i poświęcenia 3. Utrata wpływów z posiadanych oszczędności
Fundusze przyjaciół i znajomych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Łatwo osiągalne i szybkie źródło gotówki 2. Mniej nacisków i ograniczeń 3. Proste procedury (nieformalne) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ryzyko zrujnowania kontaktów osobistych 2. Ryzyko włączenia się niechcianych osób do prowadzenia firmy
Wprowadzenie wspólnika	<ol style="list-style-type: none"> 1. Większy kapitał 2. Rozłożenie ryzyka finansowego 3. Zwiększenie zdolności do zaciągania pożyczek 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rezygnacja z części zysku 2. Rezygnacja z pakietu kontrolnego własnej firmy – podział władzy
Przekształcenie w spółkę (lub połączenie z inną firmą)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Duży kapitałowy 2. Podział ryzyka 3. Oszczędności podatkowe 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rezygnacja z części zysku 2. Konieczność rezygnacji z części własności firmy
Kapitał spekulacyjny	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dostęp do dużych pieniędzy 2. Dostępność pieniędzy i skalkulowane ryzyko 3. Utrzymanie kontroli nad firmą 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nie dotyczy większości małych firm 2. Konieczność rezygnacji z części własności firmy
Wykorzystanie źródeł finansowania stworzonych specjalnie dla małych firm	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pomoc małym firmom na preferencyjnych warunkach 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Preferowanie rozszerzenia i zwiększenia skali działania, a nie otwierania nowych firm

Typ finansowania	Zalety	Wady
II. Kapitały obce		
Pożyczki (wszystkie formy)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stosunkowo łatwo i szybko dostępne 2. Własność i kontrola nad firmą 3. Spłata w okresie uzgodnionym 4. Oszczędności podatkowe 5. Relatywne potanie pożyczki (realnie mniejsze spłaty) w przypadku inflacji 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wysokie koszty 2. Ryzyko konieczności przeznaczenia zysków na spłatę odsetek 3. Łatwość niewłaściwego wykorzystania pożyczki i nadużyć 4. Konieczność udzielenia informacji poufnych (w tym finansowych) o firmie 5. Możliwość wymuszania przez pożyczkodawców pewnych ograniczeń i restrykcji

- ▶ Dostępność i formy źródeł finansowania zależą przede wszystkim od wielkości firmy oraz od fazy jej wzrostu, bowiem wpływa ona na potencjał firmy oraz ocenę jej wiarygodności przez instytucje będące dawcami kapitału. Kapitał obcy stanowi dodatkowe, ale często bardzo ważne źródło finansowania rozwoju przedsiębiorstwa.
- ▶ Ograniczona dostępność do zewnętrznych źródeł finansowania, szczególnie w początkowych etapach rozwoju, wynika ze zbyt dużego ryzyka przedsięwzięcia. Przejście w rozwoju do kolejnej fazy powoduje, że możliwości wyboru źródła kapitału stają się większe. Dotyczy to zwłaszcza kapitałów ze źródeł zewnętrznych.

Dostępność wybranych źródeł finansowania dla MŚP

Dostępność	Faza rozwoju firmy		
	Koncepcja i rozruch firmy	Mala firma	Średnia firma
Samofinansowanie	-	+++	+++
Wkłady wspólników	+++	+++	+++
Fundusze venture capital	+	++	++
Kredyty bankowe	-	++	+++
Poręczenia kredytowe	-	++	+++
Leasing	-	+++	+++
Franchising	-	-	+++
Fundusze pomocowe	+	++	++
Kredyt handlowy	-	+++	+++
Faktoring	-	++	+++
Pożyczki z sektora pozabankowego (np. z urzędów pracy)	++	++	+++
Pożyczki od rodziny i znajomych	+++	+++	+++

STOPIEŃ DOSTĘPNOŚCI ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA DLA MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW

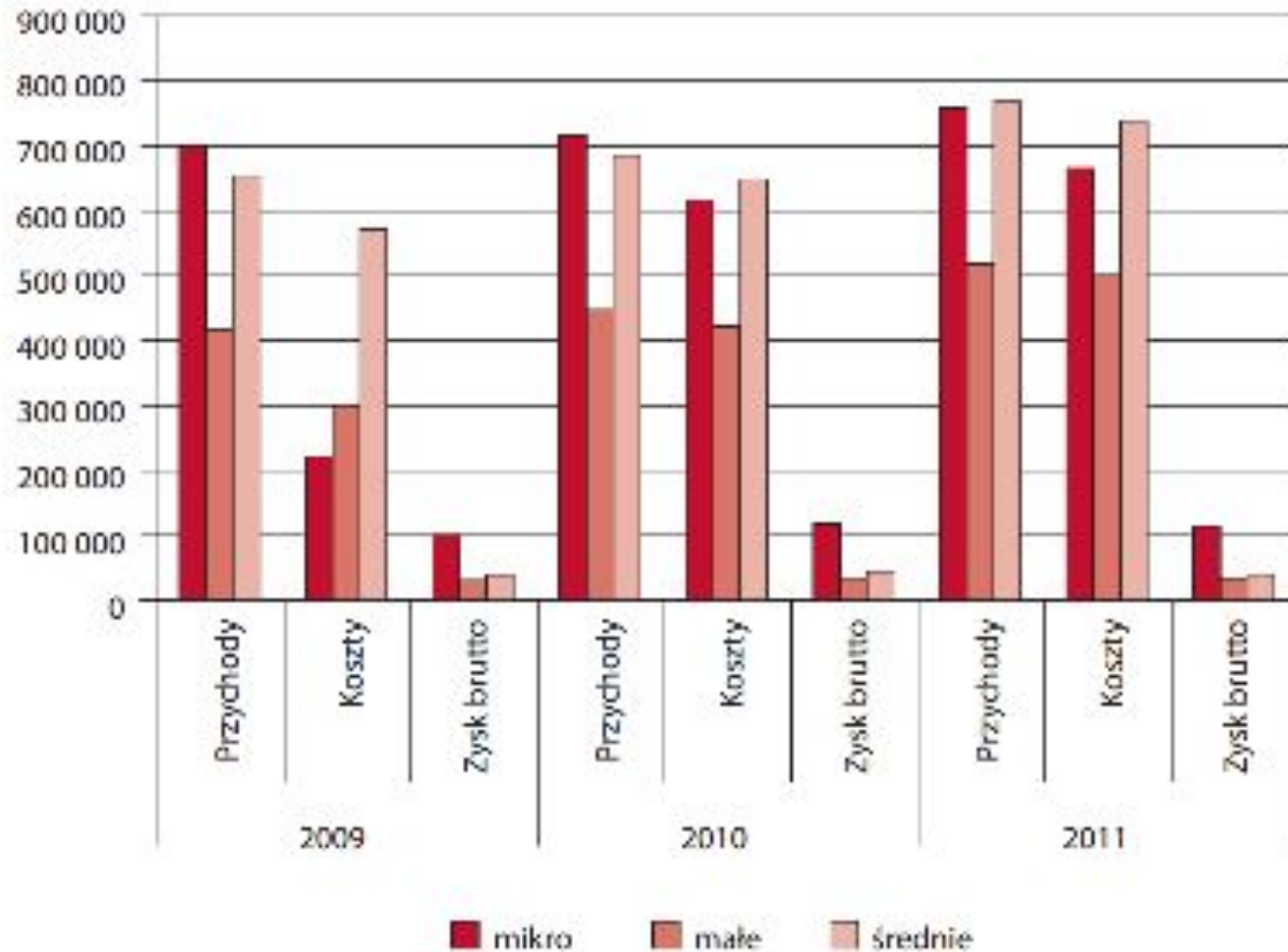
Źródła łatwo dostępne	Źródła średnio dostępne	Źródła trudno dostępne
<ul style="list-style-type: none">-środki własne,- kredyty od dostawców,- poręczenia kredytowe,- środki unijne,- pożyczki z sektora pozabankowego,- dotacje budżetowe,- pożyczki od rodziny oraz znajomych.	<ul style="list-style-type: none">-kredyty bankowe krótkoterminowe,- leasing,- kredyty od odbiorców,- factoring,- emisje na rynku pozagiełdowym.	<ul style="list-style-type: none">- emisje obligacji,- emisje na rynku giełdowym,- kredyty bankowe długoterminowe,- fundusze venture capital,- franchising.

- ▶ Dostępność do źródeł finansowania, sposób finansowania działalności bieżącej i inwestycyjnej, a także prawidłowe relacje z instytucjami zapewniającymi finansowanie zewnętrzne, ma wpływ na podejmowane przez przedsiębiorstwa decyzje, warunkuje jego plany i zamierzenia strategiczne. Stwarza również warunki do inicjowania kolejnych przedsięwzięć. Artykuł ma na celu prezentację dostępnych źródeł i możliwości w zakresie finansowania sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce.

- ▶ Źródła finansowania działalności bieżącej i inwestycyjnej sektora MSP w Polsce. Prowadząc działalność gospodarczą przedsiębiorstwa wykorzystują kapitał pochodzący z różnych źródeł. Przeprowadzone liczne badania wskazują, iż większość małych i średnich przedsiębiorstw finansuje swoją działalność głównie ze środków własnych . Według danych NBP zasoby własne podmiotów gospodarczych stanowią źródło finansowania około 50% wydatków bieżących.

- ▶ Wysoki stopień samofinansowania daje się także zauważyć w przypadku działalności inwestycyjnej.
W ostatnich latach ze środków własnych przedsiębiorstwa pokrywały średnio niemal 75% wydatków inwestycyjnych. Drugą formę finansowania inwestycji stanowi kredyt bankowy.
- ▶ Ten podstawowy rodzaj kapitału obcego wykorzystywany jest przez przedsiębiorstwa do pokrycia około 15% potrzeb bieżących i około 15% wartości inwestycji.

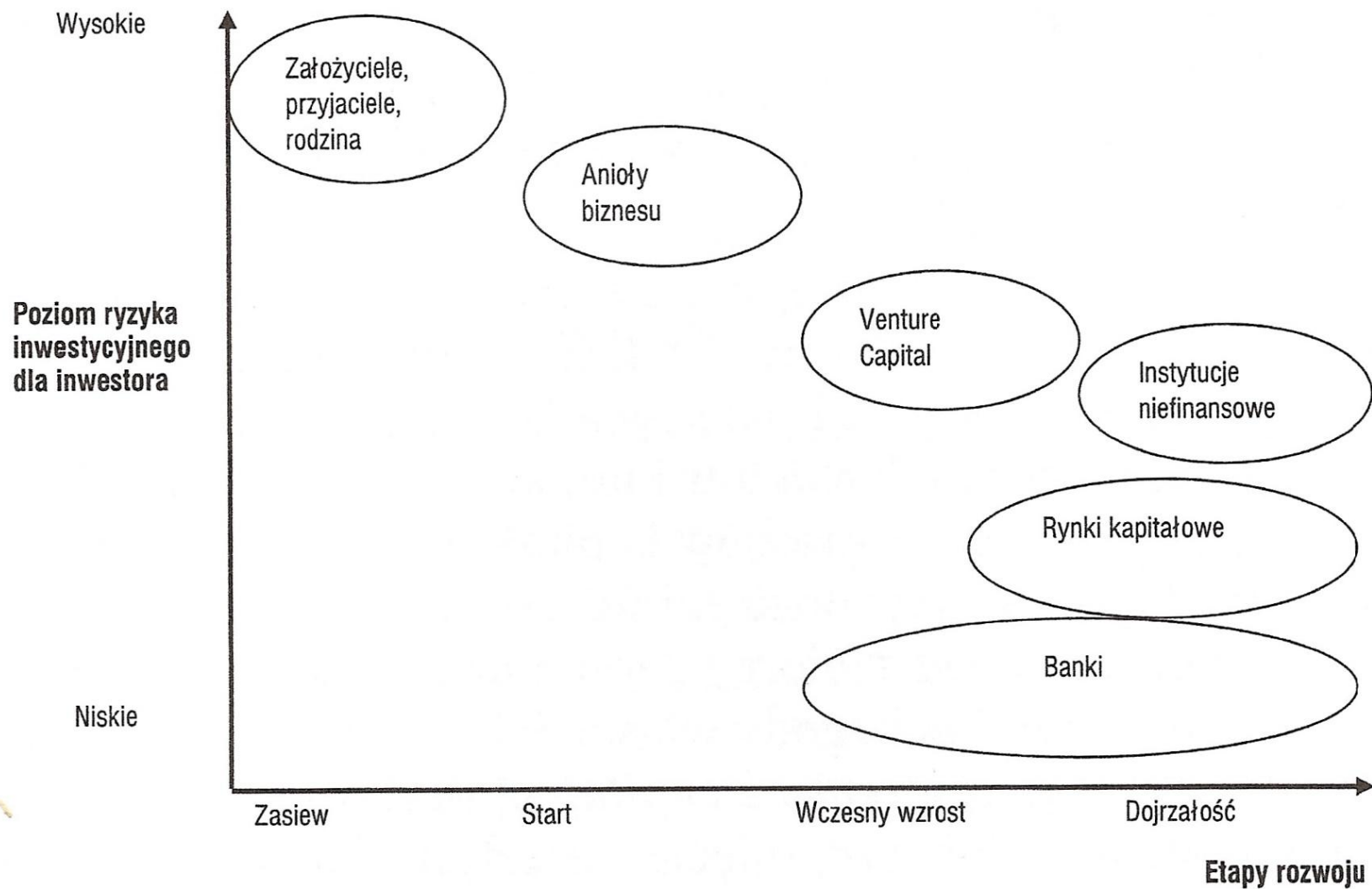
Przychody, koszty oraz zysk brutto w poszczególnych kategoriach przedsiębiorstw w latach 2009, 2010 i 2011

Źródła finansowania a fazy cyklu życia przedsiębiorstwa

Czynniki analizy/ faza cyklu	Powstawanie i początkowy rozwój	Wzrost	Dojrzałość	Schylek
Ryzyko operacyjne	Bardzo wysokie	Wysokie	Średnie/niskie	Niskie
Możliwości rozwojowe (potrzeby inwestycyjne)	Bardzo duże	Duże	Małe/średnie	Średnie
Rentowność operacyjna	Ujemna/niska	Rosnąca dodatnia	Wysoka dodatnia	Dodatnia spadkowa
Przepływy pieniężne	Ujemne	Dodatnie/ujemne	Wysokie dodatnie	Dodatnie
Źródła finansowania	Kapitał własny, anioły biznesu, dotacje	Kapitał własny, dotacje, fundusze pożyczkowe	Kapitał obcy, kapitał własny	Kapitał obcy, zwrot kapitału własnego

Etapy rozwoju i poziom ryzyka inwestycyjnego dla inwestora

- ▶ Z roku na rok w Polsce spada odsetek podmiotów gospodarczych mających trudności z utrzymaniem płynności finansowej. Jednakże jak pokazują doświadczenia, im mniejsze przedsiębiorstwo, tym większe prawdopodobieństwo wystąpienia tychże problemów. Z roku na rok rośnie także udział przedsiębiorstw terminowo regulujących swoje zobowiązania zarówno kredytowe, jak i pozakredytowe, co przekłada się to na stopniowy wzrost odsetka pozytywnych decyzji kredytowych. Jak wynika z danych NBP, banki nie odmawiają przyznania kredytu żadnemu przedsiębiorstwu bardzo dobrze oceniającemu swoją sytuację ekonomiczną. Dlatego tym bardziej zastanawiający może być duży udział samofinansowania w podmiotach gospodarczych sektora MSP.

Podsumowanie

- ▶ Małe i średnie przedsiębiorstwa odgrywają kluczową rolę w gospodarce, stanowią element ograniczania bezrobocia oraz źródło wzrostu gospodarczego. Do podstawowych barier w ich rozwoju zalicza się przede wszystkim niedobór kapitału potrzebnego na finansowanie inwestycji.
- ▶ Przed sektorem małych i średnich przedsiębiorstw stoi wiele możliwości korzystania z form finansowego wspierania swojego rozwoju, należą do nich np. kredyty, pożyczki, poręczenia kredytowe, leasing, factoring, franchising itd. Bardzo istotną kwestią jest niski poziom poinformowania przedsiębiorców o możliwościach, z jakich mogą skorzystać. Aby tę sytuację zmienić, konieczne jest większe zapoznanie przedsiębiorców z rynkiem oraz nabycie umiejętności korzystania z okazji.
- ▶ Sektor ten należy więc uświadamiać o możliwościach wsparcia i ich efektywnym wykorzystaniu. Państwo, doceniając znaczenie sektora małych i średnich przedsiębiorstw, zaczęło udzielać wsparcia w dostępie do kapitału zewnętrznego. Przejawia się to w pomocy w organizowaniu odpowiednich poręczeń zabezpieczających spłatę zaciąganego kredytu. Państwo prowadzi także politykę informacyjną, której celem jest szerzenie wiadomości dotyczących możliwości pozyskania przez MSP wsparcia kredytowego z instytucji zagranicznych.

Dziękujemy za uwagę;)